

MARIA AARNIO

MISKA, 1999

MISKA, 1999

MARIA AARNIO

MISKA,
1999

Ikuiset kiitokseni kaikille esilukijoille, sekä jokaiselle kirjan tekoprosessissa auttaneelle. <3

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi 13b § (“tekstin- ja tiedonlouhinta”) mukaisesti on kielletty.

© Maria Aarnio 2024

Kansi ja ulkoasu: Emmi Laaksonen

Kustantaja: BoD · Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8268-2

Maaritille

Luku 1

Se näyttäytyy Miskalle ensimmäistä kertaa unessa. Pahvinen laatikko, sisällä punainen palo.

Pölynoro valuu alas kattotuulettimen lapaa. Miska avaa silmät, retkauttaa nallekuvioisen peitteen päältäään. Hän sai isänsä vanhan peiton 8-vuotiaana eikä ole vielä luopunut siitä, vaikka ehkä pitäisi.

Pihalta mustarastas huutelee parhaat päivänsä nähneen pimennysverhon läpi. Ikkunoiden tiivisteet vuotavat äänen huoneeseen, ja Miska nousee, vetää sängyn päädyistä eilisen t-paidan ylleen.

Alakerrasta kilahtelee aamiaisen ääniä.

Kylpyhuoneen rupuisesta peilistä Miska näkee itsensä. Hän seuraa vasemman käden etusormella lasin alla kupruilevia ruostetahroja, rajaa uupumuksen kirjomat silmänsä ja leuan loivan kaaren. Sitten hän sylkee hammastahnan vaaleansiniseen lavuaariin ja sutaisee ruosteenruskeat hiukset lenkille.

Mukahellä puhdistusaine kirvelee iholla vain vähän vähemmän kuin Minjan jatkuva tenttaus: *tää on sulle just hyvää, peset sillä, mä yritän vaan auttaa sua*. Miskaa nolottaa se, ettei häntä nolota enempää miellyttää, vain raahtautua muiden mukana.

Hieroessaan maitomaista tahnaa poskipäitään vasten Miska muistaa unen. Siinä hän kiipesi ullakolle, jota he eivät enää käytä – mihinkään, ikinä – ja portaat olivatkin uudet. Halkeillut kaide oli vaihdettu kiiltävään eikä pintojen muovimatto kuprutanut. Unessa Miska katsoi jalkoihinsa, ja portailla oli kilpikonna, sellainen pieni ja pyöreäkilpinen, joka heillä oli, kun hän oli lapsi.

Unessa Miska katsoi kilpikonnaansa – *Jansson, sen nimi oli Jansson* – ja se melkein puri häntä, hivutti pientä nokkaansa innokkaasti kohti hänen isovarvastaan. Miska hypähti askelmalta ullakon seisovaan ilmaan, pää hipaisi katosta roikkuvaa pikkutakkia ja se tuntui *iljettävältä* - -

– Miska Ilmari, nyt ylös! Aamupalalle!

Miska hätkähtää ilmastointikanavasta kuuluvaa ääntä. Äiti on herännyt, aloittanut käskytyksen ja paimentamisen. Viime kesänä se keksi, että keittiön liesituulettimeen huuhtaminen kuuluu yläkerran kylppäriin asti. Siitä asti joka-aamuinen vessajumittaminen on ollut aikataulutettua.

– Saman tien, ääni ilmastointiputkessa vaatii.

– Joo, joo! Miska karjaisee ruskeille kukkatapeteille ja kumartuu huuhtelemaan kasvonsa.

Portaissa hän takertuu vaaleaan kaiteeseen, vaikka se roikkuukin keskeltä irti. Askelmat ovat pettävät, kampittavat, mutta Miska osaa kulkea niissä, osaa väistellä vaanivia halkeamia ja repsahduksia.

Äiti vie puhelimen aamiaisen aikana, vaikka Miska yrittää selittää tehneensä koulutehtävää. Irmelä käski lukea kiinnostavan artikkelin vapaavalintaisesta lehdestä, ja nyt Miska

ei saa tehtävää valmiiksi, ei, koska äidin on aina pakko olla oikeassa, silloinkin, kun se ei ole.

– Luet sen sitten autossa, äiti kuittaa ja napsaisee hellan sammuksiin.

Miska katsoo keittiösaareketta, jonka pintaa mukien jättämät kraaterijäljet täplittävät kuin hänen naamansa. *Aina-kin, jos Minjaa usko.*

– Syö nyt, ettei myöhästyä.

Äiti kippaa viimeisen kananmunan pannusta Miskan eteen. Omalla tuolillaan Saara ojentaa pientä, pulleaa kättään, mutta sormet nipistelevät vain ilmaa. Äiti kumartuu suukottamaan pikkusiskon otsaa.

– Sinä oot jo syönyt, äiti kujertaa lapsen hapsutukkaan, – kiltti Saara-paara.

Miska seuraa näytöstä polte kurkussaan ja kirauttaa tahallaan haarukkaa lautasta vasten niin, että äidin kulmat kurtistuvat ja silmissä häljähtää paheksunta. Sitten se jo kääntyy, katse tapaa pikkusiskon sinisilmät ja ilme muuttuu erilaiseksi.

Se etoo ja kiukuttaa Miskaa. *Saaran ainoa siunaus on, ettei se oo 13.*

Minja odottaa risteyksessä. Äiti näkee joka aamu, mutta Miska pitää päänsä: rämäVolvoa ei ajeta koulun eteen, eikä äiti saata Eureninkadulle asti.

Äiti yrittää kumartua hänen puoleensa, sujauttaa kämentä olkapäälle, vaikka Saara kirkuu turhautumista lastenistuimessaan ja koko aamu on jo myöhässä. Tietenkin on, se on Miskan syytä: hänen täytyy varata kylpyhuone puoleksi

tunniksi, hänen täytyy sumuttaa hiuslakkaa peilit täyteen, hänen täytyy olla liian dramaattinen ja kaikilla tavoilla hankaloittaa äitinsä elämää.

Miska pakenee ojennetun käsivarren alta ulos.

– Moi, nähään illalla.

– Moi sitten, äiti tyytyy, mutta kumartuu vielä kurkistamaan Minjaa apukuskin oven kautta. – Moi, Minja!

Miskan bestis irrottaa huomionsa puhelimen näytöstä.

– Moi äiskä, Minja sanoo hymyä äänessään. Se on vetänyt hiuksensa kurinalaiselle poninhännälle. Miska tietää, että Minja pitää hänen äidistään, vaikka saattaakin muiden edessä esittää ja mutsitella.

– No niin, minä tästä sitten...

Äidin äänessä on hapuilua, jonka Miska sulkee auton sisään paukauttaessaan oven kiinni. Minjan kanssa he katsovat, kuinka Volvo soljuu aamuliikenteen sekaan, ja Miska toivoo enemmän kuin mitään, ettei hänestä koskaan tule äidin kaltaista arjenpyörittäjää.

Ala- ja yläkoulun harmaat kivirakennukset kurottelevat risteyksen tuolla puolen. Pihassa osa kahdeksasluokkalaisista pelleilee punaisessa kiipeilytelineessä, jonka pinta hilseilee maalia uteliaisiin käsiin. Miska on pukeutut jalkaansa uudet farkut, joihin Minja ei reagoi mitenkään. Sen eleet on varattu puhelimelle ja sormet viestittelylle.

Joskus Miska kokee olevansa mikrofoni sen sijaan, että puhuisi Minjan kanssa. Hän ei ole tärkeä, vain vastaanotin tai kaiutin, jonkinlainen toistaja. Peili, joka kuuliaisesti heijastaa Minjan omaa mieltä tälle takaisin.

Minja on ostanut uuden mekon; se on pohjepituinen ja

metsänväristä ruutukangasta. Heilahtavassa helmassa Miska näkee reitin sisään.

– Uus hame, hän sanoo.

– Eiks oo aika vintage, Minja hehkuttaa, kun he työntyvät yläasteen ovista vilkkaaseen käytävään. – Sopii upeesti tän faijan vanhan takin kanssa.

– Koska se on tommosta käyttäny, Miska naurahtaa. Takki on mahonginsävyistä nahkaa, hihoista pullea ja vyötäröltä tiukka.

– Emmä tiedä. Joskus nuoruudessa varmaan.

Ensimmäinen tunti on historiaa kellarikomerossa. Siksi he sitä kutsuvat, vanhaa auditoriota eteisen alapuolella. Tennarit nurkuvat suttuista linoleumilattiaa vasten, Miskan elämässä mikään talo ei ole uusi.

Portaissa Richard kopioi tuttuun tyyliinsä tehtäviä Porterin vihosta. Se sai lempinimensä viime kesänä, koska varas-ti isänsä kaapista yhden oluen, jota ei kuitenkaan pystynyt juomaan. Miska maistoi kerran ja sylki suullisen välittömästi nurmikkoon. Kaikki olivat sitä mieltä, että kalja oli oksettavaa, ja olutkokeilut päättyivät siihen.

– Kato, morjens!

Richard heilauttaa kättään suurieleisesti ja kaivaa puhelimen leveälahkeisten housujensa taskusta. – Pakko näyttää yks juttu.

Miska hymyilee, on salaa kiitollinen, vaikka tunteekin lipuvansa päivä päivältä kauemmas Richardista. Aluksi he olivat samanlaiset, tykkäsivät samoista asioista, Pokémon Gosta ja taisteluvideoiden kuvaamisesta. Sitten Richard sai skeittilaudan, ja yhteiset peli-illat vaihtuivat *eiku mennään*

mieluummin kaupungille -puheiksi.

Muutaman kerran Miska yritti mennä, istua skeittirampin reunalla Monsterialla juoden, mutta vaikka kaikki olivat samanikäisiä kuin hän ja käyttivät samantapaisia vaatteita-kin, hän oli silti muunlainen. Eikä Richard enää oikeastaan pyydä, sanoo vain *tuu vaan, jos haluat.*

Richard ojentaa puhelimensa. Halkeilleella ruudulla näkyy jo videon pysäytyskuva.

– Tsekkaa, minkä tempun tein eilen, Richard intoilee, mutta samassa Virtasen vaari heiluu portaat alas heidän keskuuteensa.

– Jahas, hyvää huomenta kaikille aikaisille, Virtanen toteaa asiallisella äänellä sovittaessaan avainta kellarikomeron lukkoon, – valmiina oppimaan?

– Totta kai, herra vaar-- siis Virtanen, Richard heittää, leimauttaa hymyn, joka on sekoitus hupsuttelua ja haastoa.

Virtasen vaari teeskentelee, ettei kuullut, vaikka Miska on melkein varma, että se kyllä tietää jo heidän lempinimestään.

He valuvat luokkaan. Richard heittää reppunsa takapulpetille, mutta lataa heilautukseen liikaa voimaa. Kassi luis-telee lattialle.

– Heti pelleilemässä, opettaja huokaa väsyneesti, muttei kuitenkaan sano tai tee enempää.

Miska on huomannut, että aikuiset ovat aina väsyneitä heihin.

Loput unesta häilähtää Miskan mieleen tunnin aikana. Hän tuijottaa älynäytöltä rakeista kuvanauhaa pommikoneista kaupungin yllä ja muistaa takin tunnun pääläessaan. Se oli

kuin viimeinen henkäys ja hetki, josta ei ole paluuta.

Miska kieputtaa puhelintaan sormiensa välissä – Virtanen yleensä yrittää kieltää, muttei sillä mitään valtaa ole – ja näkee uudelleen ullakolle, missä pahvilaatikot ja vanhat matot kumottavat pimeässä.

Unen tuntu leyhyy poskia vasten. Miska muistaa, miten ullakon ilma kihisi ihon alle ja miten siinä oli sähköä, kuin jotakin ihan kohta tapahtuisi - -

– Puhelimet pois, Virtanen älähtää pöytänsä takaa eikä Miska edes kuule, antaa vain puhelimen vaipua pöydänreunan taakse. Hän katsoo ulkosilmillään historiaa, mutta oikeasti ullakkoa päänsä sisällä.

Laatikoita oli lantion korkeudelle, kaikki äidin käsialalla merkittyjä, paitsi kaksi. Niissä käsiala oli isän.

Miska toivoo, että se tuntuisi joltain.

– Kato, Richard sipisee ja ojentaa puhelinta. Miska hymähtää, vaikkei edes näe meemiä, joka peittää ruudun.

Unessa hän käveli isän kirjaamien laatikoiden luo – *toimistotarvikkeita*, toisessa sanottiin – ja avasi ajan nuhjaamat pahviläpät, paljasti isän työtarvikkeet, joita se ei tarvitse enää koskaan. Tuijotti niitä, kunnes näki.

– Tuuksä? Vai ooksä unessa?

Miska hätkähtää hereille Minjan sanoista. Luokkalaiset valuvat jo käytävään, Virtanen on sytyttänyt valot ja näpyttelee puhelintaan luokan edessä. *Sekin rikkoi sääntöjä, jos kehtais*, Miska ajattelee. Ajatus on vierasta totta.

Minjan kärsimätön odotus porautuu otsan läpi.

– Kaikki muut menee jo. Jos ollaan nopeita, ehitään hetki lorvia.

Minja hymyilee sanoessaan sen. He tekevät aina pilaa Minjan äidin tuomitsevuudesta, siitä, miten se paheksuu lorvimista yli muiden rikkeiden. Miska ei ymmärrä, miksi aikuiset haluavat elää niin, että jokainen hetki on työtä varten, palkkaa varten. Hikeä ja suorituksia varten.

Hän nousee ja kaapaisee kirjan pulpetilta.

– Mihin sä menit? Minja kysyy, kun he astuvat luokasta käytävän särisevien lamppujen alle. Sitten se hiljenee, ojentaa kätensä, sipaisee Miskan poskea tutkivasti.

– Pesu alkaa tehota! Mähän sanoin, että se auttaa, Minja julistaa voitonriemuisena eikä Miskalla ole sydäntä sanoa, että aine polttaa, tuntuu rankaisevan hänen poskiaa joka aamu.

Juuri ennen Irmelän tuntia Miska lukee Helsingin Sanomista uutisen, jossa pohditaan kuuden tunnin työpäivää. Hän laskee koulutunnit sormillaan, yksi kaksi seitsemän. He ovat kaikki samassa ansassa, suorittamassa aikuisten keksimiä pakkoja jonkun muun sanelemissa aikarajoissa.

– Mulle kelpais neljän tunnin päiväkin. Tai voisivat maksaa siitä, etten tee mitään. Tai et pelaisin vaan, Richard sanoo.

Se on lukenut saman artikkelin ja istuu nyt leveällä ikkunalaudalla toinen käsi energiajuomatölkkiä napsutellen. Miska nojailee seinään ja selailee hajamielisenä videoita. Hän vilauttaa ohi tekstitetyt klipit, jotka haluavat naurattaa, mutta tuntuvat silti päivä päivältä enemmän vaatimuksilta. Heidän reppunsa rötköttävät sekamelskana maassa. Richardin kassi on täynnä erilaisia koristuksia, remmejä ja skeitti-aiheisia rintamerkkejä. Miska vertaa omaa, paljasta reppuaan

siihen ja tekee mielessään lupauksen, lupaa yrittää enemmän ymmärtää Richardia, pitää siitä vielä enemmän kiinni.

Kilinä laskeutuu portaita kohti heidän olinpaikkaansa. Äidinkieltä opettava Irmelä pitää avaimia pitkässä, virkatussa nauhassa, joka heiluu puolelta toiselle valkotylsän t-paidan rinnan päällä. Miska kasvoi Irmelästä ohi jo seiskan alussa, mutta silti se on ainoa, jota useimmat pelkäävät.

– Juipit alas ikkunalaudalta, opettaja haukahtaa vetäessään avainnauhan käteensä.

Richard hypähtää alas sanomatta mitään, pyytämättä anteeksi. Miska ihailee sitäkin, miten Richardista on tullut *joku* ja *jotain*, ja hän itse on kuin seisovaa vettä, menossa ei-minnekään.

Luku 2

– Onko meillä vielä isän tavaroita?

Miskan kysymys hätkäyttää äitiä. He eivät koskaan puhu isästä.

– On, varmaan, äiti sanoo asiallisella äänellä paistinpannulleen. – En oo kyllä varma, missä. Miten niin?

Makaroninpala lennähtää Saaran lautaselta kohti Miskaa. Hän katsoo siskoaan eikä voi olla hymyilemättä tämän ketsupinpunaisille kasvoille. Miska sekoittaa ruokaa haarukallaan.

– Emmä tiedä. Tuli vaan mieleen.

Äiti asettaa öljyn takaisin jääkaappiin ja kaataa pastaa omalle lautaselleen, ripottelee päälle mustapippuria. Marimekon raidallisen paidan rintamus on kokkaamisesta sottainen.

– Kellarissa voisi olla jotain, äiti sanoo ja imaisee peukaloon, istuu alas pyöreän keittiönpöydän ääreen.

Se katsoo Miskaa eikä kysy, vaikka tiedonhimo kuultaa kaiken alta.

– Voit sä mennä sinne katsomaan. Ne on sunkin tavaroita.

Isäs olis halunnut niin, lause voisi jatkua, muttei jatku. Miska ei tiedä, mitä hänen isänsä olisi halunnut.

Isällä oli musta tukka, tuuhea ja otsalta taakse kammattu. Kerran isä oli kasvattanut viikset, ja äiti oli nauranut niin,

”Mitä silloin yöllä oli?”

Miska kääntyy kyljelleen, lepää sängyssä, joka sekä on hänen että ei. Mukasänky mukahuoneessa, mukalehdet, mukaMiskan tavarat. Puhelin patjalla hyödyttömänä, hiljaisena, ja silti käsi koskettaa sitä, etsii toiveikkaana tuttua lohtua.

Normaalisti puhelin olisi Miskan pelastusrenkaana, ja nyt siitä ei edes kulu akku.

Vastapäisellä seinällä ovenkarmit tuntuvat kelluvan, leijailevan valekuvina silmissä. Kyynelet tulevat hiljaa ja kuin itsestään, ja silti, niidenkin läpi, Miska yrittää järkeillä. Yrittää selittää.

”Mitä mä vielä unohdan?”

13-vuotias Miska päätyy vahingossa vuoteen 1999. Miten käy ystävyssuhteiden, entä nuorena kuolleen isän, joka onkin ysärillä edelleen elossa? Onnistuuko Miska palaamaan omaan aikaansa – ja haluaako hän edes palata?

9 789528 082682